

СТАНОВИЩЕ

За дисертационния труд на Марта Панайотова Маджарова
на тема „Дизайн на опаковка при изделия за деца. Проблеми при конструктивното и
графичното изграждане на опаковката”
в Националната художествена академия
Факултет за приложни изкуства
Катедра: „Дизайн за детска среда”
Научен ръководител: доц. д-р Арсен Минков

Пристъпвайки към прочит на този обемист труд, текстова част на който е от 259 стр., с удоволствие установяваме, че той се чете леко и увлекателно макар, че е наситен с непознати примери и богата професионална информация. Текста и начина на представяне не бяга от задължението си да бъде изчерпателен по темата която развива. И така цялата актуалност на изследването, предмета и целта на изследването, методите които са използвани при събирането на материала, както и обхвата на изследването са представени ясно и накратко в увода ни въвеждат в обема на материала. Очакваните резултати са разгледани в четири точки.

При прочитането на първата глава разглеждаща исторически преглед на опаковките сме впечатлени от богатата информация която Марта Маджарова е събрала и систематизирала. Проучването обхваща всички етапи в развитието промените настъпващи с усъвършенстването на опаковката, систематично нарастваща като сложност и като дизайн продукт от естествените природни материали към все по сложни суровини в серийното произвеждани опаковки. Приведени са примери за едни от най емблематичните опаковки за детски стоки и от миналото на нашата страна.

Втората глава ни въвежда в разглеждане и систематизиране на най употребяваните опаковки предназначени за изделия за деца както и материала, конструкцията и формата им. Тази част обхваща 69 стр., обем. Разгледани са основните принципи на композицията в графичното оформление на опаковката. Видовете материали които са най-употребявани като опаковъчни средства са систематизирани първо като опаковки от растителни влакна и дървен материал, което включва класификация и асортимент на опаковките от хартиен лист – хартиен плик, хартиена торбичка, хартиен пакет, хартиени съдове; класификация на опаковките от картон – листов картон, каширан картон, хромов картон, парафиниран картон, крафтлайнер картон, тестлайнер картон, велпапе и мукава. Цитирайки разновидностите, отчитаме колко съдържателно са проучени различните материали техните свойства и конструктивни особености както и опаковките които биват създавани от тях. Това е подкрепено от приведените примери на готови опаковки от различни фирми. Същата систематизация е изчерпателно създадена и за опаковките от дървен материал, от полимери от стъкло, от други спомагателни материали, алуминиево фолио, други метали и текстилни материали. Цялото проучване е подкрепено с примери на водещи фирми от световен мащаб изпозващи различен вид опаковки техните качества, форма, дизайн, предпочитани и харесвани от децата. Следващата част от материала разглежда опаковките според тяхната форма и особености в конструкцията на опаковките за изделия за деца.

С едно кратко обяснение за видовете фактура и текстура на опаковачния материал, Марта ни въвежда във видовете опаковки за детски стоки и играчки като геометрични, свободни и опаковки с оригинални форми обяснявайки различията при тях. С това изтъква

и изискванията към формите на изделията като функционалност, пропорционалност, ергономичност, изразителност, знаковост, оригиналност, стилна насоченост, съответствие с модата и степен на демонстриране на стоката. Разглежда особеностите на най-използваните форми при опаковките за стоки за деца, Прави необходимите изводи и анализ на глава втора. Смята, че търсенето на нови атрактивни форми е основна тенденция при опаковането на игри и играчки.

В глава трета изследването на специфичния дизайн на опаковките в различните етапи на развитието на детето, свързани с особености на графичното изграждане и функция, кандидата разглежда опаковката като средство за визуална комуникация. В разглеждането на общохудожествената, цветова и графична страна на опаковката за деца като комуникация, характерна за детското възприятие, при изложението на основните принципи в графичния дизайн, Марта е повлияна от знаменития труд на американските дизайнери Уилям Райън и Тиъдър Коновър „Графичната комуникация днес” издадена и у нас в две книги. Въведената от докторанта структура е стройна и разбираема, както и основните принципи на комуникацията в графичното оформление на опаковката. С представянето на основните средства на композицията – баланс, симетрия, асиметрия, пропорция и последователност Марта въвежда конкретни примери. В открояване и контраст привежда примерни решения на известни фирми. Говори за фокус на открояването, за акцента на логото. Предлага различни стратегии: размер на текста, илюстративния материал, цвят и шрифт, открояване чрез контраст, асиметрия и др.

В по широк план разглежда значението на шрифта като средство за израз в графичната комуникация. Цитира вече известни автори, какъв да бъде шрифта по големина и четливост. Без да се приема като пропуск предлагаме за информация и изискванията за печатни издания на МО в които – типографският шрифт - големината на буквата е не по-малко от 12 pt. до 14 pt. за учениците от 1 до 5 клас, а шрифта Таймс ню роман за учебници, учебно-образователни пособия и учебно-методически игри, а за хартията съобразена с изискванията 250 гр. хром мат за корица на книга, а при изпълнение на кн. тяло 80 гр. MWC пълноцветен печат (4+4) добър контраст. Даваме тази информация която се отнася за изданията на учебници, учебни помагала, книги за деца и учебно-образователни игри.

В отделна част разглежда и цвета като елемент на графичната комуникация. Не е ясно какво има предвид Марта под израза „функционално състояние на организма върху което въздейства цветения спектър”.

Възприетата в науката за цвета система за въздействие на цветовете върху човека се отнася за отразените цветове от предметната среда. А въздействието на цветовете са първо предизвикващи асоциации които са чувствени и обективни, а като ефекти са три вида – психологични, физиологични и физични. Кандидата разглежда физиологичното въздействие на цвета върху организма на човека което въздействие е върху организма, възбуждащо вкусовите усещания, ритъма на сърцето, зрителните усещания като дразнение, облечение и успокоение. Това са физиологичните ефекти на въздействие. Не трябва да се смущаваме от това. Ако вникнем в написаното за цвета от Марта просто тя е засегнала всички ефекти на въздействие на цвета без да ги определя, просто попаднала е на повече текстове писани от физиолози отколкото това е необходимо. Верни са сравненията за възрастовите предпочитания на цветовете от децата, както и промените в предпочитаните от децата цветове с нарастване на възрастта. Тази част от материала е

разработена много старателно. Приведени са примери за опита и практиката на световни фирми. Представени са опита и качествата на игри за деца и в нашата страна.

В отделна точка е разгледана функционалната страна на опаковката за детски стоки и играчки. Въпросите за вида и характера на материала на опаковката са развити съгласно изискванията за екопроизводството на безопасни опаковки за деца. Разгледани са различни видове опаковки съгласно тяхното предназначение като потребителски, транспортни, универсални, специални, стифирани и нестандартни. Приведени са различни примери. Засегнат е въпроса за модата и манипулативното и въздействие върху изграждането на дизайна на опаковката. Материала е развит подробно в около сто страници. Направени са основните изводи.

Преди да преминем към оценка на качествата на тази дисертация ще се спрем върху някои грешки и неверни констатации. Пример за субективно отношение към цвета ни се внушава (стр. 49) при определението на фирмения цвят на шоколадите „Милка” в „люляково лилавия цвят на Милка, който внушава у потребителя цвят за енигма, хармония лукс, щастие, царственост” и го сравнява със запазеня цвят на византийските императори. Така Марта определя като „лилав” и един от спектралните цветове – виолетовият, защото в науката за цвета лилавият цвят не е синоним на виолетовият. Лилавият цвят се получава, цитираме „Когато се смесват виолетови, сини и червени потоци... се получават различни цветове, наричани с общото име пурпурни. Когато в сборния поток преобладават виолетовите или сините лъчи, получените тонове са лилави или вишневи, а когато преобладават червените лъчи – малинови.” В едно научно издание сме длъжни да очистим текста от думи срещащи се в говоримата реч. Нашата задача е да помогнем на докторанта и критиката ни има градивен характер. Не смятаме че ще намалим значимостта на този този огромен, съдържателен и пълноценен труд с много значими приноси.

В заключение предлагаме нашето становище за дисертационния труд на тема „Дизайн на опаковки при изделия за деца. Проблеми при конструктивното и графичното изграждане на опаковката” на Марта Панайотова Маджарова да бъде присъдена научно образователната степен „Доктор” от уважаемата научна комисия.

Становище:

Проф. Румен Минчев Райчев